

JASMINA NURIDIN, diplomirana pravica - Magistarski rad

Fakultet/Akademija	PRAVNI FAKULTET
Tip Rada	Magistarski rad
Kandidat, zvanje	JASMINA NURIDIN, diplomirana pravica
Naziv Teme	Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Rezime/Abstract	<p> Pozitivno zakonodavstvo, odnosno krivični zakoni u Bosni i Hercegovini propisuju da niko ne može zadržati imovinsku korist koja je pribavljena izvršenjem krivičnog djela, kao i to da ta imovinska korist mora biti oduzeta u zakonom propisanom postupku. Navedenim načelom se sprečava činjenje krivičnih djela kojih je glavni motiv sticanje nelegalne imovinske koristi. Pritom je bitno napomenuti da institut oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom, ali i oblik proširenog oduzimanja imovine, nije u suprotnosti sa savremenim načelom pretpostavke nevinosti i načelom in dubio pro reo, iz razloga što postupak oduzimanja imovinske koristi u krivičnom postupku obavezno sadrži i mogućnost da osumnjičeni, odnosno optuženi, a na kraju i osuđeni za određeno krivično djelo, dokaže legalnost pribavljene imovinske koristi, što će se cijeliti u svakom konkretnom slučaju. Predmet oduzimanja može biti svaki oblik imovinske koristi, kao što su novac, pokretne i nepokretne stvari, predmeti od posebne vrijednosti ali i drugi oblici imovinske koristi. Oduzimanje imovinske koristi provodi se u posebnom postupku kojeg propisuju krivični zakoni koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Predmeti se mogu oduzeti iako nisu u vlasništvu izvršioca krivičnog djela, dakle i od trećih lica. Da bi se mogla oduzeti imovinska korist potrebno je da se ispune dva bitna uslova: a) da se utvrdi da je učinilac djela pribavio protupravnu imovinsku korist, i b) postojanje sudske odluke kojom je utvrđeno da je učinjeno krivično djelo kojim je osuđeni pribavio za sebe ili drugoga određenu imovinsku korist. Cilj oduzimanja imovinske koristi ne ogleđa se samo u prevenciji i kažnjavanju nego i u zaštiti interesa oštećene osobe izvršenjem krivičnog djela. Mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom poznata je još od 1959. godine kada je imala karakter mjere bezbjednosti kao posebne krivičnopravne sankcije. Krivični zakon SFRJ iz 1976. godine zadržao je navedeni institut kao posebnu krivičnopravnu mjeru, a ne kao krivičnopravnu sankciju. Danas je ova mjera uređena odredbama krivičnih zakona u BiH: Krivičnog zakona BiH, Krivičnog zakona Federacije BiH, Krivičnog zakona Republike Srpske i Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH. Republika Srpska sadrži poseban Zakon o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela, koji je već u primjeni. Federacija BiH je takođe donijela poseban Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom, koji će se početi primjenjivati u martu 2015. godine. I susjedne države (izuzev Crne Gore i Republike Slovenije) usvojile su posebne zakone kojima su propisani uslovi pod kojim se može oduzeti imovinska korist pribavljena krivičnim djelom. Prema stajalištu sudske prakse, pod imovinskom koristi pribavljenom počinjenjem krivičnog djela može se smatrati samo čista dobit koja se sastoji u višku imovine izvršioca krivičnog djela koja je postignuta izvršenjem krivičnog djela. Evropska unija (EU) duži vremenski period ukazuje na potrebu donošenja i provođenja zakonskih propisa koji se odnose na oduzimanje imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog djela. S tim ciljem doneseno je više konvencija, a najpoznatije su: Konvencija Vijeća Evrope o pranju, traganju, privremenom oduzimanju prihoda stečenog krivičnim djelom (Strazburska konvencija) iz 1990. godine i Konvencija o pranju novca, pronalaženju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečene krivičnim djelom i finansiranju terorizma, usvojena u Varšavi 16. maja 2005. godine. I sama BiH je u svojoj Strategiji za borbu protiv korupcije 2009. - 2014. godine, kao jedan od postavljenih strateških ciljeva označila upravo unapređenje postupka i primjenjivost odredbi zakona o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela. Navedeni međunarodnopravni akati propisuju da obaveza oduzimanja nelegalno stečene imovine predstavlja mjeru koja se mora poduzeti u svakom konkretnom slučaju u kojem se sumnja da je učinjenjem krivičnog djela proizašla određena imovinska korist za počinioca ili nekog drugog. S tim u vezi na međunarodnom nivou je formirano nekoliko organizacija čiji su zadaci da prate stanja u tom području, predlažu donošenje određenih zakonskih propisa, kao i poduzimanje drugih mjera s ciljem suzbijanja ovih negativnih pojava u svijetu. Jedna od takvih organizacija je Financial Action Task Force - (FATF). Sličnu ulogu imaju i Komitet eksperata za evaluaciju mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL), kao i Grupa država protiv korupcije (GRECO) koji su sačinjeni od eksperata Vijeća Evrope sa ciljem borbe protiv pranja novca i korupcije. Izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH, Krivičnog zakona FBiH i Krivičnog zakona BD BiH propisano je tzv. prošireno oduzimanje imovinske koristi pribavljenjem krivičnim djelom. Ovo prošireno oduzimanje imovinske koristi moguće je provesti samo na osnovu sudske odluke kojom će se prethodno utvrditi da je izvršeno krivično djelo. Predmetno oduzimanje imovinske koristi vrši sud po službenoj dužnosti. Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom F BiH propisuje da tužilac podnosi zahtjev za oduzimanje imovinske koristi. Predmetni zahtjev koji tužilac podnosi sudu mora da sadrži podatke o osobi od koje se vrši oduzimanje imovinske koristi, opis i zakonski naziv krivičnog djela, podatke i opis imovine koja je predmet oduzimanja, dokaze koji se odnose na imovinu koju treba oduzeti te posebno razloge koji opravdavaju trajno oduzimanje imovine. Ako nije moguće pokrenuti krivični postupak protiv izvršioca krivičnog djela kojim je stekao imovinsku korist iz razloga što je nastupila smrti ili odsutnosti osumnjičenog ili optuženog kao i zbog drugih okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, tužilac je dužan da pokrene poseban postupak kod suda kako bi se utvrdilo pribavljanje nelegalne imovinske koristi. Treba razlikovati institut odnosno mjeru oduzimanja imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnog djela i institut imovinskopravnog zahtjeva, iako oni imaju i određenih sličnosti. U biti, isti im je cilj: s jedne strane da se izvrši obeštećenje oštećenog izvršenjem krivičnog djela, a s druge strane da se počinilac krivičnog djela spriječi u korištenju plodova stečenih izvršenjem predmetnog krivičnog djela. Zakonom o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom Federacije BiH propisana je privremena mjera osiguranja predmetne imovine kada postoji opasnost da se potraživanje Federacije BiH u pogledu oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom neće moći ostvariti ili će biti otežano. Svrha primjene privremene mjere osiguranja postiže se uglavnom u ranijim fazama krivičnog postupka odnosno u fazi istrage kada postoji opasnost da se imovinska korist stečena izvršenjem krivičnog djela otuđi ili kada optuženi vrši raspolaganje sa imovinskom koristi na način da sprečava ili znatno otežava oduzimanje iste. O navedenoj privremenoj mjeri odlučuje sud rješenjem koje donosi po službenoj dužnosti. Zakonom je uređeno i pitanje upravljanja i čuvanja oduzete imovine, iako nedovoljno određeno i potpuno. Na nivou Federacije BiH postoji posebna Federalna agencija za upravljanje oduzetom imovinom. Prema tom zakonu državni i drugi organi, javne službe i organizacije dužni su da pružaju pomoć toj Agenciji prilikom izvršavanja poslova iz svoje nadležnosti. Agencija u svom radu ostvaruje saradnju i sa drugim nadležnim organima u BiH koja se odnosi na pružanje međunarodne pravne pomoći u cilju privremenog ili trajnog oduzimanja imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog djela. Pored zakonskog predviđanja i normiranja instituta oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom, iako ne u svemu na najpotpuniji i najbolji način, korisno bi bilo sagledati i analizirati i sudsku praksu, koje, nažalost, još uvijek nema dovoljno. Naime, iako u oba entiteta u Bosni i Hercegovini postoje usvojeni posebni zakoni koji uređuju oblast oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom, nema puno predmeta u kojima je odlučivano o toj mjeri. Razlog tome može biti da tih slučajeva u praksi faktično i nema, ili da pravosudni i drugi organi neopravdano zanemaruju svoju obavezu ispitivanja nelegalnog sticanja imovinske koristi uvijek kada za to postoje osnovi sumnje. Jedno sveobuhvatnije istraživanje sigurno bi dalo pouzdan odgovor na to pitanje. Zaključno se može ustvrditi da oduzimanjem imovinske koristi stečene krivičnim djelom djelotvorno se provodi princip utvrđen u krivičnim zakonima u BiH na osnovu kojeg niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, čime se uspostavlja stanje koje je postojalo prije izvršenja krivičnog djela. </p>
Datum	20.02.2015
Predsjednik	Dr sc. Nezir Pivić, docent - Uža naučna oblast „Krivično pravna“ Pravni fakultet Univerziteta u Zenici
Mentor	Dr sc. Tadija Bubalo, vanredni profesor - Uža naučna oblast „Krivično - pravna“ Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli
Član komisije	Dr sc. Vedad Gurda, docent - Uža naučna oblast „Krivično - pravna“ Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli
Član komisije	-

Član komisije	-
Zamjenski član	-
Dodatni detalji i lokacija	Dana, 20. 02. 2015. godine u 10,00 sati na Pravnom fakultetu Univerziteta u Tuzli
Završne Odredbe	Pristup javnosti je slobodan. Rad se može pogledati u Sekretarijatu fakulteta radnim danom od 08 do 14 sati.